

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת שלח

תורת

חובת האדם להיזהר מראיה סלקטיבית:

במדבר פרק יג (ג) וישלחו אתם משה במדבר פארן על פי יקוק כלם אנשים ראשי בני ישראל המה: (טז) אלה
 שמוות האנשים אשר שלחו משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע: (לא) והאנשים אשר עלו
 עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי זזק הוא ממנו: (לב) ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל
 לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מודות:
 (לג) ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונחי בעינינו כוונגבים וכן היינו בעיניהם: במדבר פרק יד (א)
 ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא:

דברי חז"ל על סמיכות הפרשיות:

כתוב במדרש במדבר רבה (וילנא) פרשה פרשת שלח ו: דבר אחר שלח לך אנשים ויתורו (במדבר יב) ותדבר מרים ואהרן
 במשה ואחר כך שלח לך זה שאמר הכתוב (ישעיה מד) לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם מה ראה לומר אחר מעשה
 מרים שלח לך אנשים אלא שהיה צפוי לפני הקדוש ברוך הוא שיאמרו לשון הרע על הארץ אמר הקדוש ברוך הוא שלא יהיו
 אומרים לא היינו יודעין עונש לשון הרע לפיכך סמך הקדוש ברוך הוא הענין זה לזה לפי שדברה מרים באחיה ולקתה בצרעת
 כדי שידעו הכל עונשו של לשון הרע שאם בקשו לומר לשון הרע יהיו מסתכלין מה נעשה למרים ואף על פי כן לא רצו ללמד
 לכך נאמר לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות עיניהם. **וכן כתב רש"י בקיצור פרשת שלח פי"ג (ב) שלח לך אנשים, למה**
נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר:

שאלות בפרשה:

הנה בפרשת השבוע מסופר על חטא המרגלים אשר נכשלו ודיברו לה"ר על ארץ ישראל והניאו בכך את כל בניי מלעות
לארץ ישראל ועיינו גזרה גזרה קשה על המרגלים וגם על עם ישראל וכן בכיה לדורות עד זמננו במשך אלפי שנים שנחרבו
בו שני בתי המקדש וגזרות קשות שחוזרות על עצמן בתקופה זו. וכדי להבהיר ענין חטא המרגלים והנלמד ממנו נקדים
שאלות בפרשה.

א { מאחר וכתוב שהמרגלים נקראו בשם אנשים והיינו חשובים וכן ראשי ישראל המה היינו נשאי עם ישראל. ונבחרו עיי
 הקב"ה בודאי היו צדיקים וחכמים גדולים וכיצד יתכן שנכשלו וטעו בזה?
 ב { וביותר תמוה בהקדם דברי החפץ חיים שבכדי לקרב למושגינו קצת מאורעות התנ"ך יש לדעת את המבואר בגמרא
 שאמרו אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים ואפילו לא כחמורו של רבי פינחס בן
 יאיר. והנה המתבונן יראה אם בזמן הגמרא הבינו והבדילו כי הפער בין דור לדור הוא כהבדל האדם לחמור אשר אין לו
 כלל לא שוויון ולא דמיון כלל וכלל. מה נאמר אם נעשה חשבון למרחק הדורות עד דור דעה כמה מרחק ופער בנינו אליהם,
 וק"ו לנשיא העדה שהם נבחרו הדור בודאי א"א לתאר ולשער גדלותם בצדקות חכמה וכל מידה טובה, וא"כ כיצד בכל
 זאת הגיעו לטעות כזאת ולהחטיא את בניי? וכן בחידושי הרמב"ן כאן פירש שהפסוק מנאן לפי מעלתם, ואפשר להביא
 ראייה, דהרי המתבונן יראה דכאן כאשר מונה הנשיאים אינו מונה לפי סדר לידתן ומדוע, אלא ודאי שנכתבו כפי סדר
 מעלתן, ובכל זאת אנו מוצאים את יהושע חמישי במעלה ז"א שהיו גם גדולים ממנו בכל וכיצד בכל זאת חטאו?
הכבוד מוציא את האדם מהעולם:

**והנראה כדי לבאר כל ענין חטא המרגלים נקדים דברי הזוהר [בזוהר הסולם אות ל] וז"ל בא"ד שם, אמאי נטלי עיטא דא?
 אלא אמרו אי יעלון ישראל לארעא, נתעבר אנן מלהוי רישין, וימני משה רישין אחרנין, דהא אנן זכינן במדברא למהוי
 רישין אבל בארעא לא נזכי, ועל דנטלי עיטא בישא לגרמייהו מיתו אינון וכל אינון דנטלן מלייהו עכ"ל. **ביאור העניין:**
 מבאר הזוהר שאמנם היו אנשים חשובים וצדיקים, אך חששו לשמור על כבודם היות ונבחרו להיות נשיאים במדבר חששו
 שמא כאשר יכנסו לא"י יעבירם משה מתפקידם וימנה אחרים במקומם, וא"כ בכדי שלא יועברו מנשיאותם החליטו לספר
 לה"ר על א"י ובכך להשפיע על בניי שישארו במדבר. הרי דלפי הזוהר מתבאר שהסיבה שהביאה אותם לחטא עניין כבודם,
 כי יש להם שוחד ונגיעה ואינם מסוגלים לראות את האמת. ואפשר לומר רמז שר"ת "דיב"ה" דיבורם יצא בגלל הכבוד.**

מדוע השוחד מעורר עיני חכמים צדיקים ופקחים:

וכן כתוב בתורה בשמות פרק כג פסוק ח וַשָּׂחָד לֹא תִקַּח לֹא תִקַּח כִּי הַשָּׂחָד יַעֲרֵךְ פְּקָחִים וְיִסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים: וכן בדברים פרק טז
 פסוק יט לֹא תִתֶּנָּה מִשְׁפֹּט לֹא תִפְיֹר פְּגִים וְלֹא תִתְּקַח שָׂחָד כִּי הַשָּׂחָד יַעֲרֵךְ עֵינֵי חֲכָמִים וְיִסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים: ומובאר במסכת
 כתובות דף קה ע"א תנו רבנן: כי השוחד יעור עיני חכמים - קל וחומר לטפשי, ויסלף דברי צדיקים - קל וחומר לרשעים.
 מידי טפשים ורשעים בני דינא נינהו? אלא הכי קאמר: כי השוחד יעור עיני חכמים - אפילו חכם גדול ולוקח שוחד, אינו
 נפטר מן העולם בלא סמיות הלב; ויסלף דברי צדיקים אפילו צדיק גמור ולוקח שוחד, אינו נפטר מן העולם בלא טירוף
 דעת. וכו' **אמר רבא: מאי טעמא דשוחדא? כיון דקביל ליה שוחדא מיניה, איקרבא ליה דעתיה לגביה והוי כגופיה, ואין**
אדם רואה חובה לעצמו. וכו' ת"ר: ושוחד לא תקח - אינו צריך לומר שוחד ממון, אלא אפילו שוחד דברים נמי אסור,
 מדלא כתיב בצע לא תקח. היכי דמי שוחד דברים? כי הא דשמואל הוה עבר במברא, אתא ההוא גברא יהיב ליה ידיה, אמר
 ליה: מאי עבדתיך? אמר ליה: דינא אית לי, א"ל: פסילנא לך לדינא. **אמימר הוה יתיב וקא דאין דינא, פרח גדפא ארישיה,**

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

אתא ההוא גברא שקליה, א"ל: מאי עבידתך? א"ל: דינא אית לי, אמר ליה: פסילנא לך לדינא. מר עוקבא הוה שדי רוקא קמיה, אתא ההוא גברא כסייה, א"ל: מאי עבידתך? א"ל: דינא אית לי, א"ל: פסילנא לך לדינא. ר' ישמעאל בר' יוסי, הוה רגיל אריסיה דהוה מייתי ליה כל מעלי שבתא כנתא דפירי, יומא חד אייתי ליה בה' בשבתא, א"ל: מאי שנא האידינא? א"ל: דינא אית לי, ואמינא, אגב אורחי אייתי ליה למר. לא קביל מיניה, א"ל: פסילנא לך לדינא וכו'. ר' ישמעאל בר אלישע אייתי ליה ההוא גברא ראשית הגז, אמר ליה: מהיכא את? א"ל: מדוך פלן. ומהתם להכא לא הוה כהן למיתבא ליה? א"ל: דינא אית לי, ואמינא, אגב אורחאי אייתי ליה למר. א"ל: פסילנא לך לדינא. לא קביל מיניה. אותיב ליה זוגא דרבנן וקדייני ליה. בהדי דקאזיל ואתי, אמר: אי בעי טעין הכי, ואי בעי טעין הכי, אמר: תיפח נפשם של מקבלי שוחד, ומה אני שלא נטלתי, ואם נטלתי שלי נטלתי - כך, מקבלי שוחד על אחת כמה וכמה. ע"כ. הראת לדעת כי על ידי השוחד הופך נותן השוחד כגופו וקרובה אליו דעו עד שאינו יכול ומסוגל לראות נגעי עצמו ומצדיקו בדין, ואפילו שוחד קל שבקלים כמו ר"י שבסך הכל הקדים להביא לו את שלו ולא קיבל כלום ממנו בחן עצמו וראה עד כמה התורה יודעת מהיא תורת הנפש של האדם שאינו מסוגל לראות את האמת.

השוחד העצמי גורם לכישלון:

ובזה מבאר ה' אלחנן וסורמן את דרשת חז"ל בסוף הפרשה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וחז"ל דרשו אחרי לבבכם זו מינות. ומקשה איך יתכן הרי הכפירה היא בראשו של אדם ומדוע דרשו זאת על ליבו? ומבאר בקובץ המאמרים דיסוד הכפירה מתחיל מהנגיעה העצמית שהוא השוחד הגדול ביותר להטיב עם עצמו וזה מטה שיכלו לחשוב דברים כפי שנוח לו עד כדי כך שאינו יכול לראות האמת ולכן השורש לכפירה היא ממידות האדם ותאוות ליבו שרוצה בהפקר ומתוך אותה נגיעה מסתנוור שיכלו ורואה את האדם לעמוד והעמוד לאדם כאשר מאריך שם באריכות נפלאה.

קושיה מה התביעה על האדם הנגוע בשוחד שאינו יכול לראות:

ויש להקשות קושיה עצומה א"כ מאחר ובטבע הבריאה כל שיש לו שוחד האדם אינו יכול לראות את האמת מה התביעה על המרגלים אשר היו נגועים בדבר הכבוד ואינם מסוגלים לראות אחרת כי כל אדם נגוע לעצמו ואינו יכול לראות חובתו?

התביעה ראו ולא לקחו מוסר:

לזאת השיבו חז"ל בדברי חכמתם למה נסמכה פרשת מרים למרגלים לפי שרשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, התביעה עליהן וקיבלו תואר רשעים בגלל שראו אצל אחרים ולא לקחו מוסר, מאחר ואצל אחרים הם כן יכולים לראות ולבחון את החיסרון של המדבר לה"ר ומוציא דיבה, וכמבואר במפרשים שאם מרים אשר מסרה את נפשה על משה להצילו ואף גם עכשיו לטובתו ודאגתו דיברה והגם שהוא עניו מכל איש אשר על פני האדמה ואינו נפגע כלל וכלל מדבריה ממש כמו שדיברו על אדמה, ובכל זאת נענשה בעונש קשה להתבזות לעיני כל ישראל מרים הנביאה אחות משה ואהרון הסגיר אותה לשבוע בגלל הצרעת שקיבלה עונש שדיברה על אחיה, ולמרות זאת שהיה למחרת סיום הסגר מרים לא לקחו מוסר לבחון את מעשיהן ולהיות זהירות שלא להוציא דיבה הרי הם רשעים ועל כך נענשים. **הראת לדעת** שהגם שמדובר על גדולי דור דעה וראו את מעשה מרים ולמרות הכל יכלו לראות את חסרון אחרים אך את חסרונם לא ראו בהיות ומצטדקים במעשיהם בכדי למלאות תאוות הכבוד כדברי הזוהר ומתוך כך הראיה שלהם נעשית סלקטיבית ורואים בצדקת מעשיהם עם פרשנות להרגיע את מצפונם. **ואם בארזים** נפלה שלהבת מה יאמרו אזובי קיר עד כמה לצערנו בני אדם חיים בטעות ובחשיבה שדרכם דרך ישרה והם עובדים את השם ואינם רואים את מעשיהם ומידותיהן הרעים, בהיות ומטבעו של אדם שראיתו היא סלקטיבית ומה ששייך לחברו רואה את כל החסרונות ואף יודע לבקר ולהשפיל, ואילו את עצמו מהלל ומשבח מוקיר ומעריך את עצמו כעובד השם, ולצערנו הוא ממש טובל ושרץ בידו, וכבר נאמר בשם אור שבעת הימים הבעל שם טוב שכל מה שמראים לאדם במעשי חברו הוא בכדי לעוררו על מעשיו מפני חוסר היכולת לראות בחסרונו, ולכן הדגישו חז"ל בלשונם שהתביעה על המרגלים בכינוי של רשעים שראו ולא לקחו מוסר, בהיות והקב"ה הסגיר את מרים וכלל ישראל התעכב עד סיום ימי ההסגר בגלל הצרעת שקיבלה בעוון לה"ר שדיברה באחיה ואין פרסום גדול מזה עד כמה הקב"ה מקפיד על לה"ר שאדם מוציא מפיו, וגם חומרת הענישה והביזיונות שאין הנפש יכולה לשאת על מעשה כזה, ולמרות הכל שהם ראו אינם משייכים הדבר למעשיהן בגלל הנגיעה וניסיון הכבוד שלא יכלו לעמוד בו וממילא פירשו והצדיקו את מעשיהן. ולכן חובת האדם הרוצה לעבוד את השם באמת לדעת שהוא אינו יכול ומסוגל לבקר את מעשיו וכאשר מהשמים מזמנים לו לראות מעשים שיש לו עליהן ביקורת אין זה אלא בכדי לעוררו שגם הוא נגוע בחיסרון זה ויפשפש במעשיו לתקן ועי"ז יגיע לחקר האמת, או כלך לדברי התנא בפרקי אבות עשה לך רב והסתלק מהספק כי תשועה רק ברוב יועץ ולכן חייב לקבל ביקורת מאחר שאינו נגוע.

נסיון קרח:

וגם בקרח אמרו חז"ל עינו הטעתו הכיצד אחרי שראה את מעשה מרים ואת המרגלים ראה ולא לקח מוסר הכל בגלל שעינו הטעתו שראה ראייה סלקטיבית את חסרונות אחרים ולא את נגעי עצמו ובהיות וכל המחלוקת מקורה מפני הטענה כי כל העדה קדושים ומדוע תתנשא על וכו', נמצא דדבר זה הוא נסיון גדול מאוד אצל כל אדם בדרגתו אשר נמצא חושב תמיד כיצד לרומם כבודו ולהשפיל חבירו בשביל להתרומם, ואפילו גדולים נכשלים במידה זו עד שח"ו יורדים לבאר שחת.

מעשה שהיה:

סיפר לי ראש ישיבה חשובה שפעם נתפס בחור עם מכשיר טמא אשר בו מראות אסורות וגם נגרר למעשה מגונה, הראש ישיבה אשר בחכמתו מבין את בני הדור ואת ניסיונותיו אשר עומדים הבחורים ולכן קרא לבחור לטפל בו, והנה הדבר

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

נשמע אצל כמה הורים נפגשו האימהות בגינה והתחילו לדבר כיצד יתכן שהראש ישיבה מחזיק כזה בחור ולא זורק אותו מהישיבה והתחילו לקטר על הנהגתו ועל הישיבה, לאחר שיחתם של הנשים אזרה אומץ אחת האימהות והחליטה שהיא חייבת לדבר עם הראש הישיבה על הדבר, כאשר צלצלה אותה אשה והזדהתה מי המדברת כמובן הטיחה כל טענותיה כנ"ל, שאל אותה הראש ישיבה אני רציתי לשאול אותך תחשיבי מה יהיה אם זה הילד שלך כיצד היית רוצה שאני ינהג בו, כמובן היא כבר מגומה תלוי וכדומא, השיב לה הראש ישיבה האמת מדובר בבן שלך נו ועכשיו תגידי איך את רוצה שאני ינהג איתו במידת הדין או במידת הרחמים, כמובן כל התקליט הפך אחרת לגמרי ואמר לה הראש ישיבה במקרה זה הבן שלך אך אצלי כל התלמידים הם בנים שלי ואני חייב לעזור לתלמיד להתמודד עם הניסיונות בכדי להצליח ולא העיקר להתפטר כי זה לא דרך חינוכית. הראת לדעת עד כמה האדם יש לו ראייה סלקטיבית ועל אחרים יכול לקטר ולהרעיש עולמות ועל שלו רואה הכל הפוך.

מוסר השכל:

נמצינו למדים שכל אדם שרוצה להגיע לחקר האמת בדרכי עבודת בין אדם למקום ובין אדם לחברו אחד מהשניים או יתבונן בכל אשר רואים עיניו חסרונות אצל אחרים כי הם אות משמים שיפוש במעשיו כדברי הבעש"ט ולכן הראו מהשמים אצל אחרים אשר יכול ללמוד ולהפיק לקח ומוסר להיות זהיר מאותו מעשה או הנהגה, שלא כהמרגלים אשר ראו ולא לקחו מוסר, או לעשות לו רב אשר יתייעץ איתו בכל נושא והנהגה בחייו כי רק בדרך זו ינצל מהשוחד והנגיעה העצמית אשר מסלפת דרכו ויכול לחיות כך כל ימיו באשליות וטעויות מבלי להבחין בחסרונותיו.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא